

Пуйо О. І.

аспірантка кафедри педагогіки і
методики початкової та дошкільної
освіти ТНПУ імені В. Гнатюка,
викладач кафедри педагогіки і
психології та інклюзивної освіти
ТОКІППО
puyo.olia@gmail.com

СПЕЦИФІКА РОБОТИ З ВИХОВАТЕЛЯМИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ РУХЛИВИХ ІГОР

В умовах трансформації освітньої системи України загалом та запланованої Міністерством освіти і науки України реформи дошкільної освіти зокрема, заслуговує уваги система підготовки та підвищення кваліфікації педагогів закладів дошкільної освіти (ЗДО). Сьогодні вихователь – це значимий дорослий, що закладає основи ціннісних орієнтацій дошкільника. Саме від якості системної роботи з вихователями, що включає урахування потреб сучасних дошкільнят, залежить успішність освітнього процесу ЗДО та рівень прояву дітьми цінностей спілкування.

Особливості роботи та вимоги до педагогів з метою формування ціннісних орієнтацій дошкільників засобами рухливих ігор досліджувала Т. Поніманська, О. Богініч, Р. Павелків, М. Шуть.

З метою підвищення показників формування ціннісних орієнтацій старших дошкільників засобами рухливих ігор, вважаємо необхідною системну поетапну роботу з педагогами ЗДО і пропонуємо засоби, які застосовували під час формувального етапу експерименту з вихователями дітей старшого дошкільного віку на основі теоретичного дослідження та проблем, визначених під час констатувального етапу дослідження.

Керівництво ігровою діяльністю дошкільників потребує глибоких знань теорії ігрової діяльності, спеціальних вмінь, поваги та довіри дітей. Педагог має вміти спостерігати за грою, аналізувати, проектувати її розвиток, плануючи прийоми, що стимулюють його; збагачувати емоційні враження дітей; організовувати початок гри, мотивуючи та зацікавлюючи; використовувати непрямі методи керівництва грою; включатися в гру, показуючи позитивний приклад ігрових стосунків; регулювати взаємини між учасниками гри, зберігаючи тактовність; обговорювати результати [2]. Вихователь має проявляти готовність до ефективного розв'язання непередбачуваних ігрових і поведінкових ситуацій, враховуючи вікові особливості дітей, особливості сприймання і засвоєння інформації, закономірностей поведінки й комунікації дітей у групі [4]. Для успішного керівництва іграми дітей, на думку Т. Поніманської, вихователь повинен володіти різноманітними вміннями, найважливішими серед яких є: аналітичні — вміння аналізувати і діагностувати

рівень розвитку ігрової діяльності групи загалом і кожної дитини зокрема; проєктувальні — вміння проєктувати рівень розвитку ігрової діяльності дітей у передбачуваній часовій перспективі; організаторські та комунікативні — вміння організовувати дітей, щиро цікавитися їхньою грою, за необхідності включатись у неї, впливати на перебіг гри пропозицією, порадою, запитанням [3]. О. Богініч вважає, що педагогічне керівництво рухливою грою має включати: забезпечення позитивних емоцій дітей впродовж гри; аналіз ігрових дій із активним залученням дітей до цього процесу та навчання дітей самоконтролю із заохоченням подальших успіхів; справедливий розподіл ролей за допомогою лічилок, жеребкування; ускладнення гри з метою вирішення як розвивальних, так і виховних завдань [1, с.70-72].

Враховуючи теоретичні підходи та результати констатувального етапу експерименту, роботу з вихователями щодо формування ціннісних орієнтацій старших дошкільників засобами рухливих ігор розподілено на три етапи: інформаційно-мотивуючий, навчальний та творчо-практичний.

Метою першого етапу було формування знань педагогів про емоції, важливість особистісних якостей та вміння їх проявляти. Під час цього етапу роботи з педагогами проведено бесіду «Як формувати життєві цінності дітей в грі?». Аналізуючи практичні проблемні ситуації, які виникають під час рухливих ігор дітей старшого дошкільного віку, спільно з вихователями нами сформульовано правила проведення рухливої гри з метою «розумного керівництва грою», спрямованого на подальшу самостійність в організації та вирішення проблемних ситуацій під час рухливих ігор.

На другому етапі (навчальному) вступним заходом під час роботи з вихователями був майстер-клас з навчання прийомам керівництва рухливою грою. Запропоновано організовувати дітей для рухливої гри, здійснюючи вибір ведучого за допомогою сучасних методів, таких як «Фанти», гра «Чу-ва-чі», «Скринька побажань», із залученням дітей у процес вибору гри. Спільно з педагогами опрацьовано способи розв'язання проблемних ситуацій, реагування на порушення під час гри. Однією із пропозицій щодо організації рухливих ігор із старшими дошкільниками була: не припиняти гру при незначних порушеннях правил, застосування в такому разі зауваження окремому учаснику або під час рефлексії. Припиняти гру домовлено за умови системних порушень чи екстрених ситуацій. На цьому ж етапі було визначено пріоритети вихователя у безпосередніх прийомах керівництва грою, коли він сам проявляє емпатію щодо учасників, які травмувалися, зазнали невдачі, відчують розчарування. Такий приклад педагога наслідуватимуть діти. Також приділено увагу опосередкованим прийомам керівництва, за яких вихователь не залагоджує конфліктну ситуацію, що виникла в грі, а мотивує дітей до самостійного пошуку шляхів вирішення проблеми із врахуванням толерантності взаємовідносин. Крім цього, запропоновано вихователям навчати дітей вмінню сприймати виграш чи поразку в грі як тимчасові, контролюючи «вибухи» емоцій. З цією метою спільно з педагогами розучили дружилки, жартівливі римівки, які дошкільники можуть використовувати перед грою та після неї.

Вихователі пропонували ці малі фольклорні жанри дітям і в такий спосіб навчали зберігати дружню, позитивну атмосферу незалежно від результатів гри.

Одним із методів роботи з вихователями на третьому етапі було проведення методичного семінару «Важливість рефлексії у рухливій грі». В ході заходу педагоги ознайомилися із способами проведення рефлексії, а також розігрували педагогічні ситуації з наступним аналізом. Спочатку обговорили виховну мету рефлексії та можливості, які вона дає педагогові для успішної організації системного процесу формування ціннісних орієнтацій дітей старшого дошкільного віку в грі. Тоді провели спільну рухливу гру «Ринва» і рефлексію після неї. Наступним кроком була робота в парах. Вихователі проводили з колегами рефлексії до улюблених рухливих ігор своїх вихованців. Далі презентували результати роботи в парах та узагальнювали їх у вигляді плакату із рекомендаціями щодо проведення рефлексії після рухливої гри з дітьми старшої дошкільної групи. Значну увагу приділено плануванню стратегій реагування в різних конфліктних ситуаціях під час рухливих ігор старших дошкільників.

Отже, врахувавши вихідні теоретичні положення вимог до вихователя у процесі формування ціннісних орієнтацій старших дошкільників засобами рухливих ігор, дані констатувального експерименту, було проведено системну, поетапну роботу із педагогами старших груп ЗДО. Запропоновано ряд заходів, спрямованих на розвиток аналітичних, проєктувальних, організаторських та комунікативних вмінь вихователів, які необхідні під час організації та проведення рухливих ігор з метою формування цінностей спілкування. Однак проблема вимагає глибшого дослідження та пошуку шляхів популяризації запропонованих методів.

Література

1. Богініч О. Фізичне виховання дошкільників засобами гри. Київ, 2007. 120 с.
2. Павелків Р. Дитяча психологія. Київ, 2010. 320 с.
3. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка. Київ, 2008. 456 с.
4. Шуть М. Сучасна ігрова педагогіка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/1557-suchasna-grova-pedagogka>

УДК 174

Рик С. М.

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії, проректор з наукової роботи ДВНЗ
«Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
ryksm@ukr.net

Василькевич Я. З.

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
v.yaroslava@online.ua